

КОНСТИТУТСИЯ – САРМАНШАИ ХУКУК ВА ИФТИХОРИ МИЛЛАТ

Дар баробари сохибистиклол гардидани Чумхурии Тоҷикистон зарурати кабули Конститутсияи нав пеш омад. Чомеа ва давлати Тоҷикистон ба мархилаи сифатан нави таърихи инкишофи худ ворид шуда, дар кишвар давраи дигаргуниҳои кулӣ дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти чомеа оғоз гардид. Тоҷикистон дар баробари кабули Конститутсияи замони истиклол, озодӣ ва ҳукуки инсонро муқаддас ва бунёди чомеаи адолатпарварро вазифаи худ эълон карда, ва унсурҳои асосии чомеаи шахрвандиро муайян намуданд.

Дар Конститутсияи Тоҷикистони сохибистиклол бехтарин дастовардҳои таърихи конституционализми мамлакат мутаракқӣ, таҷрибаи байналмилалӣ ва инкишофи демократия ва падидаҳои он, принципҳои умумии байналмилалӣ ва концепсияи ҳукуки фитрӣ, сохти муосир ва созгор ба ҷаҳони воқеии муосир инъикос гардиданд. Ин имкон фароҳам сохт, ки ин санади олии таърихиву сиёсӣ аз ҷониби қоршиносони байналмилалӣ сазовор арзёбӣ ва ба қатори панҷ конститутсияи бехтарини ҷаҳон ворид гардад.

Тибқи Конститутсия ҳукук ва озодиҳои инсон ва шахрванд бевосита амалӣ мешаванд. Онҳо мақсад, мазмун ва таъбиқи қонунҳо, фаъолияти ҳокимияти қонунгузор, иҷроия, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва ҳудудоракуниро муайян мекунанд ва ба вазифаи ҳокимияти судӣ таъмин мегарданд. Маҳдуд қардани ҳукуку озодиҳои инсон ва шахрванд танҳо ба мақсади таъмини ҳукук ва озодии дигарон, тартиботи ҷамъиятӣ, ҳимояи асосҳои сохтори конституционӣ, амнияти давлат, ҳуқуқҳои мамлакат, ахлоқи чомеа, сихати аҳоли ва тамомияти арзии қумҳурий раво дониста мешавад.

Дар асоси меъёрҳои Конститутсия Тоҷикистон давлати иҷтимоӣ эълон гардида, барои ҳар як шахрванд шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро фароҳам меорад. Аз ин сабаб, тақвият бахшидан ба таъминоти иҷтимоии аҳоли, тандурустӣ, маориф, илм ва фарҳанг яке аз ҳадафҳои асосии давлату ҳукумат ба шумор меравад.

Шахс дар доираи мукаррарнамудаи конун аз ёрии тиббии ройгон дар муассисаҳои ниғадории тандурустии давлатӣ истифода менамояд. Барои дар амал татбиқгардидани ин меъёри конститутсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сохторҳои соҳаи тандурустӣ таъсис ва санадҳои меъёри ҳукуки дахлдор қабул гардиданд.

Инчунин, Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳар шахс ҳукуки озодона ширкат варзидан дар ҳаёти фарҳангии ҷомеа, эҷоди бадеӣ, илмӣ ва техниқиро қафолат додааст.

Бунёди давлатдорӣ бидуни эътироф, риоя, ҳифз ва таъмини ҳукук ва озодиҳои асосии инсон ва шаҳрванд ғайриимкон аст. Аз ин рӯ, ҳалки тоҷик ҳамчун муассиси давлати мустақилу миллии худ озодӣ, ҳуқуқҳои инсон ва шаҳрвандро арзиши муқаддас эътироф намудааст. Ин арзиши олӣ, инъикоси ҳудро дар таҳкими маҷмӯи ҳуқуқҳо ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд пайдо мекунад, ки ба ҳар фарди ҷомеа сарфи назар аз мансубияти миллий, наҷодӣ, ҷинсӣ, мазаҳбӣ (эътиқоди динӣ) ва тафовутҳои дигар тааллуқ доранд. Давлат тамоми ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрвандро, ки дар санадҳои байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, қафолат медиҳад.

Барои давлат ва шаҳрвандони он ҷонибдорӣ аз арзишҳои баробарӣ ва ризоият муҳим мебошанд. Дар қаламрави Тоҷикистон намояндагони миллат ва ҳалқиятҳои гуногун зиндагӣ мекунанд. Аз ин рӯ, изҳори эҳтиром ва таъмини баробарҳуқуқӣ, дӯстии байни ҳамаи миллатҳо ва ҳалқиятҳо яке аз принсипҳои асосии конститутсионӣ ба шумор меравад.

Бинобар ин, давлат ба ҳар кас, қатъи назар аз миллат, наҷод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ, маҷеи сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, таҳсил ва моли мулк, ҳуқуқу озодиҳоро қафолат медиҳад. Аз ҷумла, шаҳрванди ҳориҷӣ ва шахси бешаҳрванд аз ҳуқуқ ва озодиҳои мукарраргардида истифода мебаранд ва баробари шаҳрванди Тоҷикистон вазифа ва масъулият доранд, ба истиснои ҳолатҳои, ки конун пешбинӣ намудааст.

Ҳамзамон, ҳар кас қафолати ҳифзи судӣ дошта, ҳуқуқ дорад талаб намояд, ки парвандаи ӯро суди босалоҳият, мустақил ва бегараз, ки тибқи конун таъсис ёфтааст, баррасӣ намояд. Ҳеҷ касро бе асоси қонунӣ дастгир, ҳабс қардан мумкин нест. Ҳар шахс аз лаҳзаи дастгир шудан метавонад аз ёрии адвокат истифода кунад.

Мутобики Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон давлати дунявӣ буда, ҳар кас ҳуқуқ дорад муносибати ҳудро нисбат ба дин мустақилона муайян намояд, алоҳида ва ё яқоя бо дигарон динеро пайравӣ намояд ва ё пайравӣ накунад, дар маросим ва расму оинҳои динӣ иштирок намояд.

Ҳамзамон, Конституцияи ҳуқуқи муттаҳид шудан, иштирок дар ҳаёти сиёсӣ ва идораи давлатӣ, ташкили ҳизбҳои сиёсӣ, иттифокҳои касаба ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятро ба шахрвандон кафолат додааст.

Ҳулоса, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқу озодихо тибки Конституцияи кафолат дода шуда, ҷиҳати амалӣ гардидани онҳо тамоми тадбирҳои ташкиливу ҳуқуқӣ аз ҷониби давлат роҳандозӣ гардида, мунтазам идома доранд. Ҳамин аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар байни

ҷомеаи ҷаҳонӣ мавқеи устуворро соҳиб гашта, бо ташаббусҳои ҷаҳонии кишвар соҳиби эътибору эътироф гардидааст. Бо боварии комил метавон гуфт, ки Конституцияи пурра ба талаботи қонунофаринии ҷаҳон ҷавобгӯ буда, ҳар як моддаи он бо назардошти ирода ва ормонҳои қулли мардуми кишвар қабул шудааст.

Ҳолализода Анораи Сирочиддин, мутахассиси шуъбаи ҳуқуқи байналмилалии ММК